

CORPUS HUMANUM

Ivana Bajcer - Barbara Cetina - Slađan Dragojević - Damir Facan-Grdiša - Heda Gärtner
 Iva Gašparić - Ana Grubić - Branko Gulin - Igor Gustini - Vedran Ivanković - Stjepan Jerković
 Fulvio Juričić - Dario Jurjević - Davor Kliman - Branko Kolarić - Silvana Konjevoda
 Vera Kos Paliska - Željko Kranjčević Winter - Lovorka Lukani - Slavica Marin - Mirjana Matić
 Zdravko Milić - Mladen Milotić - Gail Morris - Ivica Nikolac - Jadranka Ostić - Karlo Paliska
 Ana Penić - Sanja Pereša Macuka - Georgette Yvette Ponté - Branka Popov Ostojčić
 Dajana Radoš - Boris Roce - Vedran Ružić - Denis Sardoz - Helena Schultheis Edgeler
 Sanja Simeunović Bajec - Danijela Sušanj - Dario Štokić
 Roko Štokić - Valentina Šuljić - Gorana Težak - Mirjana Tomašević Dančević
 Rusa Trajkova - Roberta Weissman Nagy - Andrej Zbašnik

19. 3. - 14. 4. 2021.

GALERIJA HDLUI

Zagrebačka 4, 52100 Pula - Pola

Otvoreno svakim radnim danom od 9,00 do 15,00 sati

tel: 052 214 408 / mob: 098 464 741 / e-mail: istrehdlui2020@gmail.com / www.hdluistre.hr

CORPUS HUMANUM

OD AKTA DO PORTRETA, OD PORTRETA DO AKTA

Akt (lat. aktus, čin ili pokret), u osnovnom značenju položaj nagog modela, zapravo podrazumijeva prikaz ljudskog tijela u svim kiparskim i slikarskim tehnikama. Kao kiparska tema javlja se još u paleolitiku (Willendorf, Austrija) te se s pravom može smatrati jednom od glavnih likovnih tema kroz povijest ljudske kreativnosti.

Portret (franc. portrait, lat. protrahere, objelodaniti, objaviti, starofranc. pourtraire, crtati; engl. portrait; u starijoj lit. i konterfai od franc. contre-faire, oponašati, odnosno od lat. contra i facere; tal. ritratto), u likovnim umjetnostima prikazivanje individualnog izgleda određenog čovjeka (Enc. lik. umj.)

Kroz povijest umjetnosti tema ljudske figure predstavljala je vječitu inspiraciju i izazov za sve generacije likovnih umjetnika. Umjetnost antike imala je svoje čvrste kanone, težila je stvaranju idealne ljepote, u ljudskom liku i arhitekturi. Sklad i proporcionalnost, reprezentacija oplemenjena božanskom savršenošću i harmonijom, obilježile su ideal grčke ljepote. Savršeno oblikujući ljudsko tijelo u prirodnim proporcijama, helenska kamena plastika (Praksitel, Fidija, Miron) ostala je do današnjih dana uzor oblikovanja u umjetničkom smislu. Dakle, od antičkih dana pa do danas mizezis je više ili manje konstantno prisutan u likovnoj umjetnosti. Oponašanje prirodnog kreće se od naturalizma prema idealizmu, ovisno o povijesnim uvjetima i osobnosti autora. Jasno je da apsolutni naturalizam u smislu reprezentacije ne postoji, reprezentacija je u svojoj osnovi kopija, a budući da je stvorena ljudskom rukom, u sebi sadržava više ili manje ono subjektivno, što je i temelj umjetničke vrijednosti. Pojava kršćanstva i radikalni stav prema politeizmu usmjerava i umjetnost prema teologiji jednog Boga, a to je značilo ukupan prekid s mitsko-ritualnom tradicijom mnogobožstva i okretanje novoj političkoj teologiji zasnovanoj na sporazumu Boga i čovjeka. Despotički okvir crkve rezultirao je da ovu temu nalazimo tek u kasnom srednjem vijeku (likovi Adama i Eve) na portalu katedrale u Bambergu, dok je kod nas (također u 13. st.) ova tema prikazana na „Radovanovom portalu“ (katedrala sv. Lovre u Trogiru). U srednjem vijeku likovna umjetnost bila je podređena arhitekturi i uglavnom je služila kao arhitektonska oprema. Crkva, kao praktično jedini naručitelj, postavljala je svoje krute uvjete u produkciji umjetnina iz tog vremena. Mali broj ljudi u odnosu na današnje vrijeme bavio se umjetničkim zanatom, a zapravo do renesanse slikarstvo nije niti imalo status umjetnosti, dok je kiparstvo tek u baroku ušlo u ceh Sv. Luke. Međutim, iako nije bilo formalne autorizacije, umjetnost i umjetnici postojali su i u tom vremenu, kao i u svim razdobljima naše povijesti. Bez obzira na sve ograničavajuće okvire koji su nametani umjetnosti, stvorena su djela koja zapanjuju svojom izvrsnošću. Kamena plastika na kapitelima crkava južne Francuske, ravenski mozaici, fresco slikarstvo u Italiji, gotika u Francuskoj, Njemačkoj i Engleskoj posjeduju zanatsku izvrsnost i umjetničku kakvoću koja nas doimlje, čak bih se usudio reći snažnije nego pojedina djela iz novije povijesti. Poetski idealizam i maštovita kreativnost obilježja su umjetnosti ovog vremena sve do početka renesanse. Renesansa, kao što to sama riječ znači, donijela je obnovu antičke umjetnosti. Linearna, ili kako su je zvali „božanska perspektiva“, postala je najveća preokupacija renesansne umjetnosti. Stvaranje iluzije trodimenzionalnog svijeta na dvodimenzionalnoj podlozi i traženje idealnog načina te reprezentacije proganjalo je umjetnike i stvaralo ukus tog vremena. Giorgio Vasari (1511. - 1574.) u svom djelu „Le Vite“ piše kako je Paolo Uccello (1397. - 1475.) noći provodio studirajući i tražeći idealnu perspektivu. Toliko je time bio zaokupljen da je zanemario sve svoje narudžbe i živio u krajnjoj bijedi. Osnovne karakteristike umjetničke prakse, zapravo uvjeti koje su postavljali autoriteti pred umjetnike u razdoblju od renesanse do realizma, jesu sublimnost sadržaja, idealizirana ljepota u smislu reprezentacije pojavnosti i iluzija trodimenzionalnosti. Ovi zahtjevi koji su postavljani pred umjetnike istovremeno su utjecali na teoriju umjetnosti i na rasprave o prirodnoj i umjetničkoj ljepoti te o važnosti jedne naspram druge. Iz tih estetičkih

rasprava dalo bi se zaključiti kako je razlika između umjetničke ljepote i prirodne ljepote u nepredvidivosti i nesvršishodnosti prve u odnosu na savršenu logičnost i opravdanost druge. Prirodno, i u svojoj najsavršenoj ljepoti, ne sadržava umjetničku vrijednost, prirodno je stvoreno univerzalnom logikom, ono je objektivnost lišena ljudskih emocija i uzvišeno u svojoj savršenosti, ali nije umjetnost, umjetnost postoji samo kao djelo čovjeka.

Ovakvo promišljanje je na tragu Kantovog (1724. - 1804.) čuvenog, kako ga je sam nazvao, „Kopernikanskog obrata“, kada je težište spoznaje premjestio s objekta na subjekt. Isto tako i Johann Gottlieb Fichte (1762. - 1814.), utemeljitelj njemačkog filozofskog monizma i nastavljajući Kantove estetike, postavlja ovu tezu u centar svoje estetske misli: „Duhovni svijet lijepog nalazi se u samom čovjeku i nigdje drugdje, lijepa umjetnost uvodi čovjeka u njega samog“.

Ako je umjetničko djelo materijalizacija ideje, što je u osnovi *conditio sine qua non*, ono je posljedica umjetnikovih težnji prema uobličavanju cijelog spektra utjecaja pod kojima se podrazumijevaju duhovne, intuitivne, iskustvene, racionalne i sve kreativne snage individualnosti. Međutim, umjetničko djelo kao neživa stvar ne može sadržavati u sebi vrijednosti kao što su duhovnost i emotivnost, ono može sadržavati samo stimulanse koji svojim djelovanjem na promatrača pobuđuju takve reakcije. Dakle, duhovno i osjetilno uvijek se nalaze u subjektu. Način vrednovanja umjetničkog djela, u smislu što racionalnijeg i realnijeg prikazivanja pojavnosti, umjetnička je teorija i kritika napustila u prvoj polovici 19. stoljeća.

To je jedna od ključnih pobjeda umjetnosti na njenom putu k apsolutnoj slobodi jer upravo kretanje ka što savršenišem, realnijem i racionalnijem prikazivanju zbilje jest i put prema neumjetnosti. Iz toga bi slijedilo da je imperativ objektivnog naturalizma teror racionalnog naspram osjetilnog, a da tendencija ka savršenoj iluziji stvarnosti u konačnici minorizira autorsku individualnost te, bez obzira na realnu mogućnost prisutnosti cijelog spektra drugih vrijednosti, djelo nepovratno gubi na umjetničkoj vrijednosti i u konačnici gubi status umjetnine. Prema tome, razlozi postizanja što bolje i istinitije reprezentacije besmisleni su ili, kako to duhovito navodi Artur Coleman Danto (1924. - 2013.) u svojoj knjizi „Preobražaj svakidašnjeg“, pametnije bi bilo izbjeći sav trud i muku oko stvaranja reprezentacije kreveta jednostavnim postavljanjem pravog kreveta na mjesto njegove reprezentacije. Modernizam je u svakom pogledu najturbulentniji period u odrastanju vizualnih umjetnosti. Potpomognuti socijalnim potresima, događaji u umjetničkoj praksi modernizma proizveli su potpuni zaokret kako u umjetnosti tako i u teoriji i filozofiji umjetnosti. Međutim, i pored svih radikalnih tendencija, ljudsko tijelo kao umjetnička inspiracija i tema žilavo se održalo i do danas. Tematski projekt „Corpus humanum“ apostrofirao upravo ovu temeljnu kategoriju iz područja likovne prakse s ciljem da autori ovoj tradicionalnoj temi priđu na suvremeni način, u potpunosti slobodi, kako izborom medija i tehnike tako i osobno stila, izraza i metafore.

Milan Marin

Nakladnik: Hrvatsko društvo likovnih umjetnika Istre, Zagrebačka 4, 52100 Pula - Pola

Za nakladnika: Milan Marin, predsjednik HDLUI

Kustos i likovni postav: Milan Marin

Grafičko oblikovanje: Iva Gašparić

Tisak: Dicolor, Pula - Pola

Naklada: 100 primjeraka
Pula - Pola, 2021.